

## MARK RUTTE MEEST POPULAIR ALS PREMIER

22 december 2016

### **Wensen en verwachtingen met betrekking tot de verkiezingsuitslag lopen uiteen**

We hebben de kiezers eind november gevraagd welke partij hun eerste voorkeur heeft (zetelpeiling van eind november) en daarnaast heeft een groep kiezers (die dat zelf dacht te kunnen voorspellen) een voorspelling gedaan voor de uitslag op 15 maart 2017. Deze wensen en verwachtingen analyseerden we onder andere naar leeftijd, opleiding, 'politiek cynisme', of men wel of geen peilingen volgt en de nieuws media die men gebruikt.

Ook de verwachtingen en wensen voor de premier en coalitie brachten we in kaart.

### **Zetels: lezers van Telegraaf en GeenStijl.nl iets optimistischer over kansen PVV**

- Overall zien we verschillen tussen de I&O-peiling voor de PvdA (15 zetels verwacht, 17 in de peiling), CDA (17 verwacht, 12 in de peiling), D66 (15 versus 13), GroenLinks (10 versus 12) en 50 Plus (6 versus 9).
- De PVV wordt iets lager ingeschat dan gepeild (29 zetels verwacht, versus 30 in de I&O-peiling). PVV-kiezers zelf denken dat de PVV 39 zetels gaat halen<sup>1</sup>. Ook lager opgeleide kiezers (31), politiek 'cynische' kiezers (35) schatten het te halen zetelaantal voor de PVV hoger in dan gemiddeld.
- Lezers/bezoekers van de Telegraaf en GeenStijl.nl zijn iets optimistischer over de kansen van de PVV (boven de 30). Lezers/bezoekers van deze media stemmen beduidend vaker op de PVV dan lezers van Volkskrant, NRC of Trouw.
- De verschillen in de *voorkeuren* zijn echter per medium beduidend groter dan de verschillen in *verwachting* per medium.
- Het gaat dus te ver om te stellen dat 'consumenten' van verschillende media ('politiek correcte media' versus 'politiek minder correcte media') in gescheiden werelden leven.

<sup>1</sup> Dit onderzoek is uitgevoerd voordat de PVV in verschillende peilingen op of boven de 30 zetels stond.

### ***Coalitie: bijna iedereen verwacht VVD in volgende coalitie, 43% wil dat***

- Er is een vrij groot verschil tussen de coalitie die kiezers graag *willen* en de coalitie die ze *verwachten*.
- Voor de gewenste coalitie zien we een grote verscheidenheid aan samenstellingen.
- De coalitie tussen PvdA, SP, D66 en GroenLinks is met 14 procent de meest populaire.
- De VVD wordt echter het vaakst in een *gewenste* coalitie opgenomen: 43 procent van de antwoorden betreft een coalitie waar de VVD deel van uitmaakt. Ook D66 komt vaak in de favoriete coalities voor: 42 procent. 36 procent kiest een coalitie met de PvdA. Ook 36 procent wil het CDA in de regering.
- Slechts 10 procent wil een coalitie met de PVV.
- Als we kiezers vragen welke coalitie ze *verwachten*, zien we dat daar bijna altijd de VVD in voorkomt.
- De meest genoemde coalitie is echter die van VVD, PVV en CDA (17%), gevolgd door die van VVD, PvdA, CDA en D66 (14%).
- PVV-kiezers hopen en verwachten in ongeveer de helft van de gevallen dat de PVV aan de regering zal deelnemen.

### ***Premier: twee op drie PVV-kiezers willen Wilders als premier; 43% verwacht dat hij dat wordt***

- Mark Rutte is de *favoriete premier* van een volgend kabinet voor 21 procent van de kiezers.
- Ruim de helft (56 procent) *verwacht* ook dat Rutte leiding zal geven aan het volgende kabinet,
- Van de VVD-stemmers *hoopt* 87 procent dat Rutte de premier wordt en 89 procent verwacht dat.
- Geert Wilders volgt op ruime afstand, zowel als *gewenste* (11 procent) als *verwachte* (10 procent) premier.
- Van de PVV-stemmers *hoopt* 65 procent dat Wilders de premier wordt en 43 procent verwacht dat.
- Van alle kiezers geven alleen PVV-aanhangers hun eigen partijleider meer kans op het premierschap dan Rutte (28 procent).
- Na Wilders en Rutte zijn Asscher (9 procent) en Pechtold (8 procent) de favoriete premier. Een kleiner deel van de kiezers verwacht dat zij ook daadwerkelijk premier zullen worden (beide 5 procent). Ook degenen die nu op de PvdA of D66 zouden stemmen, geven Asscher (13 procent) en Pechtold (13 procent) weinig kans op het Torentje.

### ***Politieke interesse en nieuwsmedia***

- Twee derde van de Nederlanders is geïnteresseerd in politiek. Naarmate men ouder en hoger opgeleid is, neemt de interesse toe. Mannen zijn meer geïnteresseerd dan vrouwen.
- Bijna de helft van de Nederlanders volgt het nieuws rondom de Tweede Kamerverkiezingen van maart 2017.
- Nieuws en actuele ontwikkelingen volgt men vooral via het NOS Journaal (74%), NU.nl (47%), RTL Nieuws (42%), Nos.nl (36%) en Nieuwsuur (35%).
- Van de kranten worden de regionale krant (27%), de huis-aan-huis-krant (19%), de Telegraaf (18%), het Algemeen Dagblad (17%) en de Volkskrant (14%).
- Naar politieke partij:
  - VVD, meer dan gemiddeld: NOS Journaal en Nu.nl. Telegraaf en AD.
  - PVV, meer dan gemiddeld: RTL Nieuws, Hart van Nederland, RTLNieuws.nl, GeenStijl.nl. Telegraaf.
  - PvdA, meer dan gemiddeld: NOS Journaal, Nieuwsuur, EenVandaag, DWDD, Pauw. Regionale krant, Volkskrant, NRC. Nos.nl.
  - CDA, meer dan gemiddeld: NOS Journaal, Nieuwsuur, EenVandaag. Regionale krant, AD.
  - D66: Nieuwsuur, DWDD. Volkskrant, NRC. Nu.nl, Nos.nl.
  - SP: een regionale krant.
  - GL: Nieuwsuur, DWDD. Volkskrant, NRC. Nos.nl, volkskrant.nl, nrc.nl.

- Naar leeftijd:
  - 18-34 jaar, meer dan gemiddeld: Facebook, Nu.nl, RTL Late Night en Metro. Ook zeggen jongeren vaker dat zij wel het nieuws volgen, maar niet via traditionele media (tv en krant).
  - 35-49 jaar, meer dan gemiddeld: Nu.nl en Facebook. Ook in deze leeftijdsgroep is het aandeel traditionele nieuwsvolgers (tv en krant) kleiner dan gemiddeld.
  - 50-64 jaar, NOS Journaal, EenVandaag, regionale krant.
  - 65-plus, Nieuwsuur, Pauw, NOS Journaal, EenVandaag, AD, Trouw en regionale krant.

Dit alles blijkt uit landelijk representatief onderzoek van I&O Research onder 2.890 Nederlanders van 18 jaar en ouder. Het onderzoek werd uitgevoerd tussen 17 tot en met 21 november.

#### **Meer informatie**

- Peter Kanne (06-31943707)
- Laurens Klein Kranenburg (053-4825025)

*Overname uit deze publicatie is alleen toegestaan met expliciete vermelding van **I&O Research** als bron.*

## Verwachting in zetels

**Tabel 1 Verwachting in zetels, naar opleiding en politiek cynisme**

Hoeveel zetels verwacht u dat elke partij in de wacht sleept? (verwachting, totaal en naar opleiding en cynisme)

| ZETELS        |               |                        |                           | OPLEIDING |      | POLITIEK CYNISME |      |      |      |                 |
|---------------|---------------|------------------------|---------------------------|-----------|------|------------------|------|------|------|-----------------|
| Partij        | TK2012 Zetels | Peiling I&O Nov zetels | Verwachting 21 nov. '16 % | Laag      | Hoog | 1=Minst cynisch  | 2    | 3    | 4    | 5=Meest cynisch |
| VVD           | 41            | 27                     | 27,5                      | 25,7      | 28,0 | 29,3             | 29,2 | 28,0 | 26,5 | 23,0            |
| PvdA          | 38            | 17                     | 15,4                      | 14,2      | 16,1 | 16,7             | 16,0 | 15,8 | 14,5 | 12,6            |
| PVV           | 15            | 30                     | 28,9                      | 31,3      | 26,9 | 25,8             | 27,7 | 28,0 | 30,5 | 35,3            |
| SP            | 15            | 15                     | 13,1                      | 13,0      | 13,4 | 12,9             | 12,5 | 13,0 | 13,2 | 14,1            |
| CDA           | 13            | 12                     | 17,4                      | 17,1      | 17,5 | 17,4             | 18,2 | 17,7 | 17,3 | 16,5            |
| D66           | 12            | 13                     | 15,1                      | 14,3      | 16,2 | 15,8             | 15,1 | 15,9 | 14,5 | 13,5            |
| ChristenUnie  | 5             | 6                      | 5,7                       | 5,7       | 5,6  | 5,6              | 6,1  | 5,6  | 5,6  | 5,4             |
| GroenLinks    | 4             | 12                     | 9,5                       | 9,2       | 10,5 | 10,3             | 9,2  | 9,6  | 9,2  | 8,8             |
| SGP           | 3             | 4                      | 3,7                       | 4,2       | 3,3  | 3,4              | 4,2  | 3,5  | 3,6  | 3,7             |
| PvdD          | 2             | 4                      | 2,9                       | 3,0       | 2,8  | 2,7              | 2,6  | 2,9  | 3,0  | 3,2             |
| 50 Plus       | 2             | 9                      | 6,4                       | 7,4       | 5,8  | 5,8              | 5,5  | 6,0  | 6,9  | 8,5             |
| VNL           | -             | 1                      | 0,5                       | 0,6       | 0,4  | 0,4              | 0,4  | 0,5  | 0,7  | 0,7             |
| Piratenpartij | -             | 0                      | 1,2                       | 1,3       | 1,0  | 0,9              | 0,7  | 1,2  | 1,5  | 1,7             |
| DENK          | -             | 0                      | 1,6                       | 1,5       | 1,8  | 1,9              | 1,4  | 1,6  | 1,6  | 1,3             |
| FvD           | -             | 0                      | 0,6                       | 0,6       | 0,6  | 0,5              | 0,6  | 0,4  | 0,6  | 1,0             |
| Totaal        | 150           | 150                    | 150                       | 150       | 150  | 150              | 150  | 150  | 150  | 150             |

Als er vandaag verkiezingen voor de Tweede Kamer zouden worden gehouden, op welke partij zou u dan stemmen?

| WENS          |               |             | OPLEIDING  |            | POLITIEK CYNISME |            |            |            |                 |
|---------------|---------------|-------------|------------|------------|------------------|------------|------------|------------|-----------------|
| Partij        | TK2012 Zetels | Peiling (%) | Laag       | Hoog       | 1=Minst cynisch  | 2          | 3          | 4          | 5=Meest cynisch |
| VVD           | 41            | 14%         | 9%         | 16%        | 23%              | 15%        | 15%        | 8%         | 4%              |
| PvdA          | 38            | 8%          | 8%         | 12%        | 19%              | 9%         | 6%         | 4%         | 1%              |
| PVV           | 15            | 15%         | 22%        | 5%         | 2%               | 7%         | 9%         | 19%        | 46%             |
| SP            | 15            | 7%          | 9%         | 4%         | 2%               | 7%         | 6%         | 12%        | 10%             |
| CDA           | 13            | 6%          | 7%         | 4%         | 8%               | 8%         | 7%         | 5%         | 1%              |
| D66           | 12            | 7%          | 4%         | 12%        | 11%              | 9%         | 6%         | 4%         | 2%              |
| ChristenUnie  | 5             | 3%          | 3%         | 4%         | 6%               | 3%         | 3%         | 2%         | 1%              |
| GroenLinks    | 4             | 6%          | 3%         | 11%        | 9%               | 6%         | 7%         | 3%         | 1%              |
| SGP           | 3             | 2%          | 2%         | 1%         | 2%               | 3%         | 2%         | 1%         | 1%              |
| PvdD          | 2             | 2%          | 3%         | 2%         | 2%               | 3%         | 3%         | 2%         | 3%              |
| 50 Plus       | 2             | 5%          | 9%         | 2%         | 1%               | 4%         | 4%         | 8%         | 9%              |
| Weet niet     |               | 21%         | 18%        | 18%        | 14%              | 22%        | 26%        | 26%        | 17%             |
| <b>Totaal</b> | <b>150</b>    | <b>100</b>  | <b>100</b> | <b>100</b> | <b>100</b>       | <b>100</b> | <b>100</b> | <b>100</b> | <b>100</b>      |

**Tabel 2a Verwachting in zetels, naar krant**

| Partij        | Peiling I&O Nov zetels | Verwachting Zetels nov zetels | KRANTEN    |      |       |                  |       |           |
|---------------|------------------------|-------------------------------|------------|------|-------|------------------|-------|-----------|
|               |                        |                               | Volkskrant | NRC  | Trouw | Algemeen Dagblad | Metro | Telegraaf |
| VVD           | 27                     | 27,5                          | 28,7       | 29,0 | 27,3  | 27,5             | 26,3  | 26,6      |
| PvdA          | 17                     | 15,4                          | 16,3       | 15,7 | 15,3  | 14,5             | 14,8  | 13,5      |
| PVV           | 30                     | 28,9                          | 26,5       | 27,0 | 27,3  | 28,3             | 30,1  | 31,3      |
| SP            | 15                     | 13,1                          | 13,6       | 13,5 | 14,2  | 13,1             | 14,2  | 13,1      |
| CDA           | 12                     | 17,4                          | 16,9       | 16,5 | 17,2  | 17,5             | 16,9  | 17,3      |
| D66           | 13                     | 15,1                          | 15,9       | 16,2 | 16,0  | 15,1             | 14,1  | 14,3      |
| ChristenUnie  | 6                      | 5,7                           | 5,3        | 5,2  | 6,0   | 5,8              | 5,8   | 5,6       |
| GroenLinks    | 12                     | 9,5                           | 10,4       | 10,1 | 10,8  | 9,5              | 9,3   | 8,6       |
| SGP           | 4                      | 3,7                           | 3,3        | 3,1  | 3,0   | 3,9              | 3,8   | 3,8       |
| PvdD          | 4                      | 2,9                           | 2,8        | 2,8  | 2,9   | 3,0              | 3,1   | 2,7       |
| 50 Plus       | 9                      | 6,4                           | 5,9        | 6,2  | 6,6   | 6,7              | 6,5   | 7,8       |
| VNL           | 1                      | 0,5                           | 0,4        | 0,3  | 0,3   | 0,6              | 0,7   | 0,7       |
| Piratenpartij | 0                      | 1,2                           | 0,8        | 1,1  | 0,8   | 1,3              | 1,7   | 1,9       |
| DENK          | 0                      | 1,6                           | 2,0        | 2,1  | 2,2   | 1,6              | 1,8   | 1,6       |
| FvD           | 0                      | 0,6                           | 0,4        | 0,4  | 0,2   | 0,7              | 0,6   | 0,7       |
| Totaal        | 150                    | 150                           | 150        | 150  | 150   | 150              | 150   | 150       |

Bron: I&O Research 2016

**Tabel 2b Wens in percentages, naar krant**

| Partij        | TK2012 Zetels | Peiling (%) | Volkskrant | NRC | Trouw | Algemeen Dagblad | Metro | Telegraaf |
|---------------|---------------|-------------|------------|-----|-------|------------------|-------|-----------|
| VVD           | 41            | 14%         | 9%         | 20% | 12%   | 19%              | 8%    | 21%       |
| PvdA          | 38            | 8%          | 21%        | 17% | 10%   | 7%               | 5%    | 3%        |
| PVV           | 15            | 15%         | 4%         | 5%  | 5%    | 16%              | 22%   | 29%       |
| SP            | 15            | 7%          | 5%         | 3%  | 2%    | 6%               | 6%    | 5%        |
| CDA           | 13            | 6%          | 4%         | 4%  | 13%   | 9%               | 4%    | 4%        |
| D66           | 12            | 7%          | 13%        | 15% | 7%    | 6%               | 6%    | 3%        |
| ChristenUnie  | 5             | 3%          | 1%         | 1%  | 13%   | 1%               | 4%    | 1%        |
| GroenLinks    | 4             | 6%          | 14%        | 9%  | 12%   | 3%               | 5%    | 1%        |
| SGP           | 3             | 2%          |            | 1%  | 1%    | 1%               | 1%    | 1%        |
| PvdD          | 2             | 2%          | 4%         | 2%  | 2%    | 2%               | 4%    | 1%        |
| 50 Plus       | 2             | 5%          | 2%         | 1%  | 2%    | 6%               | 6%    | 9%        |
| VNL           | -             | 0%          | 0%         |     |       |                  | 1%    |           |
| Piratenpartij | -             | 1%          | 0%         | 0%  |       | 1%               | 1%    | 1%        |
| DENK          | -             | 0%          | 1%         | 1%  |       | 0%               | 0%    | 0%        |
| FvD           | -             | 0%          | 0%         | 1%  | 1%    | 0%               | 1%    | 1%        |
| Weet niet     |               | 21%         | 19%        | 19% | 18%   | 20%              | 25%   | 19%       |
| Totaal        | 150           | 100         | 100        | 100 | 100   | 100              | 100   | 100       |

**Tabel 3a Verwachting in zetels, naar website**

| Partij  | Peiling 11-16 | Verwachting 11-16 | WEBSITES (VERWACHTING) |                |        |       |         |               |               |        |               |
|---------|---------------|-------------------|------------------------|----------------|--------|-------|---------|---------------|---------------|--------|---------------|
|         |               |                   | Nrc.nl                 | Volkskr ant.nl | Nos.nl | Nu.nl | Joop.nl | RTLNie uws.nl | Telegra af.nl | Tpo.nl | Geensti jl.nl |
| VVD     | 27            | 27,5              | 28,7                   | 28,0           | 28,1   | 27,8  | 25,0    | 27,4          | 27,6          | 27,1   | 26,6          |
| PvdA    | 17            | 15,4              | 15,7                   | 14,8           | 15,4   | 15,7  | 13,2    | 14,4          | 14,2          | 12,5   | 13,2          |
| PVV     | 30            | 28,9              | 27,4                   | 27,2           | 27,5   | 28,4  | 31,6    | 29,3          | 30,1          | 30,1   | 32,8          |
| SP      | 15            | 13,1              | 13,3                   | 13,7           | 13,0   | 13,1  | 14,6    | 12,4          | 12,7          | 13,2   | 13,6          |
| CDA     | 12            | 17,4              | 15,8                   | 16,8           | 17,7   | 17,6  | 15,8    | 17,1          | 17,4          | 15,8   | 15,5          |
| D66     | 13            | 15,1              | 16,3                   | 15,9           | 15,6   | 15,3  | 14,4    | 14,9          | 14,6          | 15,3   | 13,1          |
| CU      | 6             | 5,7               | 5,2                    | 5,6            | 5,8    | 5,8   | 4,7     | 6,0           | 5,6           | 5,2    | 5,1           |
| GL      | 12            | 9,5               | 10,1                   | 10,8           | 10,0   | 9,8   | 10,5    | 9,3           | 9,3           | 10,3   | 9,5           |
| SGP     | 4             | 3,7               | 3,1                    | 3,3            | 3,7    | 3,7   | 2,6     | 3,8           | 3,7           | 3,5    | 3,3           |
| PvdD    | 4             | 2,9               | 3,1                    | 3,0            | 2,9    | 2,8   | 2,8     | 3,1           | 3,0           | 3,0    | 2,8           |
| 50 Plus | 9             | 6,4               | 6,4                    | 6,4            | 6,3    | 6,1   | 7,7     | 6,9           | 6,8           | 7,2    | 6,5           |
| VNL     | 1             | 0,5               | 0,4                    | 0,4            | 0,5    | 0,5   | 1,0     | 0,7           | 0,6           | 0,4    | 0,7           |
| PP      | 0             | 1,2               | 1,2                    | 1,2            | 1,1    | 1,2   | 3,0     | 1,6           | 1,6           | 3,0    | 3,0           |
| DENK    | 0             | 1,6               | 2,0                    | 1,9            | 1,5    | 1,6   | 2,3     | 1,7           | 1,5           | 2,6    | 1,9           |
| FvD     | 0             | 0,6               | 0,5                    | 0,4            | 0,5    | 0,4   | 0,9     | 0,6           | 0,8           | 0,6    | 1,2           |
| Tot.    | 150           | 150               | 150                    | 150            | 150    | 150   | 150     | 150           | 150           | 150    | 150           |

Bron: I&O Research 2016

**Tabel 3b Wens in percentages, naar website**

| Partij    | TK12 Zetels | Peiling (%) | WEBSITES (WENS) |                |        |       |           |               |               |        |               |
|-----------|-------------|-------------|-----------------|----------------|--------|-------|-----------|---------------|---------------|--------|---------------|
|           |             |             | Nrc.nl          | Volkskr ant.nl | Nos.nl | Nu.nl | Facebo ok | RTLNie uws.nl | Telegra af.nl | Tpo.nl | Geensti jl.nl |
| VVD       | 41          | 14%         | 20%             | 11%            | 13%    | 16%   | 14%       | 15%           | 19%           | 10%    | 8%            |
| PvdA      | 38          | 8%          | 6%              | 15%            | 9%     | 7%    | 6%        | 4%            | 4%            | 7%     | 2%            |
| PVV       | 15          | 15%         | 7%              | 6%             | 10%    | 14%   | 17%       | 22%           | 26%           | 27%    | 43%           |
| SP        | 15          | 7%          | 4%              | 4%             | 7%     | 6%    | 7%        | 6%            | 5%            | 2%     | 3%            |
| CDA       | 13          | 6%          | 4%              | 4%             | 6%     | 5%    | 5%        | 3%            | 6%            | 5%     | 2%            |
| D66       | 12          | 7%          | 18%             | 14%            | 8%     | 8%    | 6%        | 6%            | 2%            | 1%     | 1%            |
| CU        | 5           | 3%          | 2%              | 1%             | 3%     | 3%    | 2%        | 1%            | 1%            | 5%     | 1%            |
| GL        | 4           | 6%          | 13%             | 15%            | 8%     | 6%    | 5%        | 8%            | 3%            | 11%    | 5%            |
| SGP       | 3           | 2%          |                 |                | 3%     | 2%    | 1%        | 0%            | 1%            |        |               |
| PvdD      | 2           | 2%          | 1%              | 3%             | 1%     | 2%    | 3%        | 1%            | 1%            | 4%     | 4%            |
| 50 Plus   | 2           | 5%          |                 | 1%             | 4%     | 4%    | 4%        | 7%            | 7%            |        | 1%            |
| PP        | -           | 1%          | 2%              | 1%             | 1%     | 1%    | 1%        | 1%            | 1%            | 16%    | 5%            |
| FvD       | -           | 0%          | 1%              | 2%             | 0%     | 1%    | 0%        | 1%            | 1%            | 5%     | 4%            |
| Blanco    |             | 0%          |                 | 1%             | 1%     | 1%    | 1%        | 1%            | 1%            |        | 1%            |
| Weet niet |             | 21%         | 20%             | 20%            | 23%    | 24%   | 25%       | 22%           | 21%           | 6%     | 18%           |
| Totaal    | 150         | 100         | 100             | 100            | 100    | 100   | 100       | 100           | 100           | 100    | 100           |

**Tabel 4a**

Verwachting in zetels, naar "Volgt peilingen"

| Partij  | Peiling 11-16 | Verwachting 11-16 | VOLGT PEILINGEN? |           |           |               | VOLGT PEILINGEN / PEILINGWIJZER GETOOND? |                    |                        |                     |
|---------|---------------|-------------------|------------------|-----------|-----------|---------------|------------------------------------------|--------------------|------------------------|---------------------|
|         |               |                   | Op de voet       | Vrij goed | Enigszins | Helemaal niet | Volgt wel / zonder PW                    | Volgt wel / met PW | Volgt niet / zonder PW | Volgt niet / met PW |
| VVD     | 27            | 27,5              | 26,3             | 27,0      | 27,8      | 28,9          | 26,8                                     | 26,9               | 27,9                   | 28,2                |
| PvdA    | 17            | 15,4              | 12,7             | 14,0      | 16,3      | 19,0          | 14,0                                     | 13,4               | 17,9                   | 15,7                |
| PVV     | 30            | 28,9              | 31,3             | 29,4      | 27,8      | 29,8          | 30,9                                     | 28,6               | 29,3                   | 27,0                |
| SP      | 15            | 13,1              | 13,7             | 13,3      | 13,0      | 12,2          | 13,6                                     | 13,1               | 12,2                   | 13,6                |
| CDA     | 12            | 17,4              | 17,3             | 17,3      | 17,6      | 17,2          | 17,2                                     | 17,4               | 17,8                   | 17,3                |
| D66     | 13            | 15,1              | 15,4             | 15,4      | 15,0      | 14,1          | 15,2                                     | 15,7               | 14,4                   | 15,3                |
| CU      | 6             | 5,7               | 5,2              | 5,4       | 6,0       | 5,6           | 5,1                                      | 5,7                | 5,6                    | 6,2                 |
| GL      | 12            | 9,5               | 10,2             | 9,8       | 9,5       | 8,2           | 9,3                                      | 10,4               | 9,2                    | 9,3                 |
| SGP     | 4             | 3,7               | 3,1              | 3,8       | 3,7       | 3,6           | 3,5                                      | 3,9                | 3,4                    | 3,9                 |
| PvdD    | 4             | 2,9               | 2,7              | 2,9       | 2,9       | 2,7           | 2,8                                      | 2,9                | 2,8                    | 3,0                 |
| 50 Plus | 9             | 6,4               | 7,1              | 7,1       | 6,1       | 4,9           | 6,9                                      | 7,3                | 5,3                    | 6,4                 |
| VNL     | 1             | 0,5               | 0,3              | 0,4       | 0,6       | 0,8           | 0,4                                      | 0,4                | 0,7                    | 0,7                 |
| PP      | 0             | 1,2               | 1,5              | 1,3       | 1,1       | 0,9           | 1,4                                      | 1,3                | 1,1                    | 1,0                 |
| DENK    | 0             | 1,6               | 1,7              | 1,7       | 1,5       | 1,4           | 1,9                                      | 1,6                | 1,6                    | 1,4                 |
| FvD     | 0             | 0,6               | 1,3              | 0,5       | 0,6       | 0,6           | 0,5                                      | 0,7                | 0,4                    | 0,7                 |
| Totaal  | 150           | 150               | 150              | 150       | 150       | 150           | 150                                      | 150                | 150                    | 150                 |

Bron: I&amp;O Research 2016

**Tabel 4b**

Wens in percentages, naar "Volgt peilingen"

| WENS      |             |             | VOLGT PEILINGEN |           |           |               | VOLGT PEILINGEN / PEILINGWIJZER GETOOND? |                    |                        |                     |
|-----------|-------------|-------------|-----------------|-----------|-----------|---------------|------------------------------------------|--------------------|------------------------|---------------------|
| Partij    | TK12 Zetels | Peiling (%) | Op de voet      | Vrij goed | Enigszins | Helemaal niet | Volgt wel / zonder PW                    | Volgt wel / met PW | Volgt niet / zonder PW | Volgt niet / met PW |
| VVD       | 41          | 14%         | 13%             | 14%       | 14%       | 13%           | 14%                                      | 18%                | 17%                    | 14%                 |
| PvdA      | 38          | 8%          | 8%              | 12%       | 7%        | 6%            | 12%                                      | 10%                | 8%                     | 5%                  |
| PVV       | 15          | 15%         | 30%             | 17%       | 13%       | 10%           | 20%                                      | 18%                | 13%                    | 13%                 |
| SP        | 15          | 7%          | 5%              | 8%        | 7%        | 7%            | 6%                                       | 6%                 | 7%                     | 7%                  |
| CDA       | 13          | 6%          | 7%              | 6%        | 6%        | 4%            | 4%                                       | 8%                 | 6%                     | 5%                  |
| D66       | 12          | 7%          | 6%              | 7%        | 7%        | 6%            | 6%                                       | 7%                 | 6%                     | 9%                  |
| CU        | 5           | 3%          | 1%              | 3%        | 3%        | 5%            | 2%                                       | 4%                 | 3%                     | 4%                  |
| GL        | 4           | 6%          | 5%              | 6%        | 6%        | 4%            | 6%                                       | 7%                 | 6%                     | 6%                  |
| SGP       | 3           | 2%          | 1%              | 2%        | 2%        | 2%            | 2%                                       | 1%                 | 2%                     | 2%                  |
| PvdD      | 2           | 2%          | 1%              | 3%        | 2%        | 4%            | 3%                                       | 2%                 | 3%                     | 2%                  |
| 50 Plus   | 2           | 5%          | 6%              | 7%        | 5%        | 2%            | 7%                                       | 6%                 | 4%                     | 2%                  |
| PP        | -           | 1%          | 4%              | 1%        | 0%        | 0%            | 2%                                       | 1%                 | 0%                     | 1%                  |
| Weet niet |             | 21%         | 11%             | 13%       | 23%       | 34%           | 14%                                      | 11%                | 23%                    | 26%                 |
| Totaal    | 150         | 100         | 100             | 100       | 100       | 100           | 100                                      | 100                | 100                    | 100                 |

## Verwachtingen m.b.t. coalitie

**Tabel 5a**

Op welke coalitie hoopt u? En welke verwacht u?

|                                 | HOOP | VERWACHT |
|---------------------------------|------|----------|
| VVD, PvdA                       | 1%   | 2%       |
| VVD, PvdA, CDA                  | 3%   | 9%       |
| VVD, PvdA, D66                  | 5%   | 8%       |
| VVD, PvdA, CDA, D66             | 3%   | 14%      |
| VVD, PvdA, D66, GroenLinks      | 5%   | 7%       |
| VVD, PvdA, CDA, D66, GroenLinks | 1%   | 9%       |
| VVD, PVV, CDA                   | 6%   | 17%      |
| VVD, PVV, CDA, 50 Plus          | 4%   | 8%       |
| PvdA, CDA, D66, 50 Plus         | 4%   | 3%       |
| PvdA, SP, D66, GroenLinks       | 14%  | 5%       |
| PVV, CDA, D66, 50 Plus          | 3%   | 3%       |
| PVV, CDA, D66, ChristenUnie     | 1%   | 2%       |
| VVD, CDA                        | 4%   | 2%       |
| VVD, CDA, D66                   | 4%   | 10%      |
| VVD, CDA, D66, 50 Plus          | 2%   | 7%       |
| VVD, CDA, D66, GroenLinks       | 1%   | 5%       |
| VVD, CDA, D66, ChristenUnie     | 2%   | 6%       |
| VVD, CDA, D66, SP               | 1%   | 1%       |
| Andere coalitie                 | 10%  | 5%       |
| Weet ik niet                    | 22%  | 11%      |
| Maakt me niet uit               | 4%   |          |



**Tabel 5b**

Op welke coalitie hoopt u? Naar partij van eerste voorkeur.

|                                 | HOOP<br>TOTAAL | VVD | PVDA | PVV | SP  | CDA | D66 | CU  | GL  | SGP | PVDD |
|---------------------------------|----------------|-----|------|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|------|
| VVD, PvdA                       | 1%             | 1%  | 5%   | 1%  |     |     |     |     |     |     |      |
| VVD, PvdA, CDA                  | 3%             | 8%  | 1%   | 0%  |     | 13% |     | 3%  | 1%  | 13% | 2%   |
| VVD, PvdA, D66                  | 5%             | 11% | 10%  |     | 0%  | 3%  | 21% |     |     |     | 1%   |
| VVD, PvdA, CDA, D66             | 3%             | 7%  | 4%   | 0%  |     | 6%  | 7%  |     |     |     |      |
| VVD, PvdA, D66, GroenLinks      | 5%             | 2%  | 19%  | 0%  |     |     | 15% |     | 16% |     | 12%  |
| VVD, PvdA, CDA, D66, GroenLinks | 1%             | 1%  | 4%   | 0%  |     | 2%  | 3%  |     | 2%  |     | 1%   |
| VVD, PVV, CDA                   | 6%             | 8%  |      | 21% |     | 8%  |     |     |     | 2%  | 2%   |
| VVD, PVV, CDA, 50 Plus          | 4%             | 3%  |      | 17% | 2%  | 3%  | 1%  |     |     |     | 1%   |
| PvdA, CDA, D66, 50 Plus         | 4%             |     | 10%  | 0%  | 0%  | 8%  | 3%  | 3%  | 1%  |     | 10%  |
| PvdA, SP, D66, GroenLinks       | 14%            | 0%  | 35%  | 0%  | 52% | 1%  | 18% | 2%  | 58% |     | 22%  |
| PVV, CDA, D66, 50 Plus          | 3%             |     | 1%   | 10% | 1%  |     |     | 1%  |     |     | 1%   |
| PVV, CDA, D66, ChristenUnie     | 1%             |     |      | 3%  | 0%  | 0%  | 1%  | 3%  |     | 1%  | 2%   |
| VVD, CDA                        | 4%             | 14% |      | 1%  |     | 10% |     | 5%  |     | 22% | 1%   |
| VVD, CDA, D66                   | 4%             | 18% |      |     |     | 12% | 8%  |     |     |     |      |
| VVD, CDA, D66, 50 Plus          | 2%             | 7%  |      |     |     | 7%  | 2%  |     | 0%  |     | 1%   |
| VVD, CDA, D66, GroenLinks       | 1%             | 1%  |      |     |     | 3%  | 4%  |     | 1%  |     |      |
| VVD, CDA, D66, ChristenUnie     | 2%             | 3%  |      |     |     | 11% | 0%  | 34% |     | 13% |      |
| VVD, CDA, D66, SP               | 1%             | 1%  |      |     | 6%  | 2%  | 1%  | 3%  | 0%  |     |      |
| Andere coalitie                 | 10%            | 8%  | 6%   | 24% | 21% | 5%  | 4%  | 16% | 9%  | 32% | 25%  |
| Weet ik niet                    |                | 7%  | 6%   | 18% | 17% | 6%  | 10% | 28% | 8%  | 18% | 17%  |
| Maakt me niet uit               |                | 1%  | 0%   | 4%  | 1%  | 1%  | 0%  | 2%  | 3%  |     | 4%   |

**Tabel 5c**

Welke coalitie verwacht u? Naar partij van eerste voorkeur.

|                                 | VERWACHT<br>TOTAAL | VVD | PVDA | PVV | SP  | CDA | D66 | CU  | GL  | SGP | PVDD |
|---------------------------------|--------------------|-----|------|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|------|
| VVD, PvdA                       | 2%                 | 2%  | 2%   | 3%  | 2%  | 2%  | 1%  | 1%  | 0%  | 0%  | 0%   |
| VVD, PvdA, CDA                  | 9%                 | 9%  | 14%  | 4%  | 12% | 15% | 5%  | 21% | 7%  | 32% | 6%   |
| VVD, PvdA, D66                  | 8%                 | 12% | 10%  | 2%  | 3%  | 4%  | 13% | 6%  | 7%  | 0%  | 9%   |
| VVD, PvdA, CDA, D66             | 14%                | 18% | 20%  | 2%  | 12% | 23% | 22% | 16% | 14% | 6%  | 9%   |
| VVD, PvdA, D66, GroenLinks      | 7%                 | 3%  | 20%  | 3%  | 6%  | 6%  | 10% | 2%  | 16% | 0%  | 5%   |
| VVD, PvdA, CDA, D66, GroenLinks | 9%                 | 7%  | 15%  | 6%  | 4%  | 8%  | 12% | 5%  | 22% | 8%  | 6%   |
| VVD, PVV, CDA                   | 17%                | 19% | 10%  | 26% | 12% | 18% | 4%  | 3%  | 18% | 12% | 20%  |
| VVD, PVV, CDA, 50 Plus          | 8%                 | 6%  | 4%   | 13% | 6%  | 8%  | 1%  | 3%  | 6%  | 2%  | 14%  |
| PvdA, CDA, D66, 50 Plus         | 3%                 | 1%  | 2%   | 1%  | 1%  | 6%  | 6%  | 5%  | 2%  | 0%  | 2%   |
| PvdA, SP, D66, GroenLinks       | 5%                 | 0%  | 11%  | 2%  | 15% | 3%  | 8%  | 4%  | 11% | 0%  | 9%   |
| PVV, CDA, D66, 50 Plus          | 3%                 | 1%  | 0%   | 10% | 2%  | 3%  | 1%  | 0%  | 1%  | 0%  | 0%   |
| PVV, CDA, D66, ChristenUnie     | 2%                 | 0%  | 0%   | 4%  | 1%  | 3%  | 1%  | 5%  | 0%  | 0%  | 1%   |
| VVD, CDA                        | 2%                 | 4%  | 0%   | 3%  | 1%  | 1%  | 3%  | 3%  | 0%  | 11% | 0%   |
| VVD, CDA, D66                   | 10%                | 17% | 9%   | 4%  | 8%  | 15% | 23% | 2%  | 5%  | 10% | 0%   |
| VVD, CDA, D66, 50 Plus          | 7%                 | 11% | 8%   | 6%  | 2%  | 10% | 8%  | 0%  | 2%  | 0%  | 4%   |
| VVD, CDA, D66, GroenLinks       | 5%                 | 4%  | 5%   | 2%  | 6%  | 4%  | 10% | 3%  | 5%  | 3%  | 0%   |
| VVD, CDA, D66, ChristenUnie     | 6%                 | 6%  | 2%   | 2%  | 6%  | 13% | 9%  | 25% | 7%  | 29% | 4%   |
| VVD, CDA, D66, SP               | 1%                 | 1%  | 0%   | 2%  | 8%  | 0%  | 3%  | 0%  | 0%  | 0%  | 1%   |
| Andere coalitie                 | 5%                 | 6%  | 1%   | 14% | 8%  | 0%  | 1%  | 7%  | 5%  | 0%  | 10%  |
| Weet ik niet                    | 11%                | 3%  | 3%   | 17% | 12% | 7%  | 8%  | 9%  | 10% | 13% | 25%  |

## Verwachtingen m.b.t. premier

**Tabel 6a**

Op welke premier hoopt u? En welke verwacht u?

|                          | HOOP | VERWACHT |
|--------------------------|------|----------|
| Mark Rutte               | 21%  | 56%      |
| Geert Wilders            | 11%  | 10%      |
| Lodewijk Asscher         | 9%   | 5%       |
| Alexander Pechtold       | 8%   | 5%       |
| Emile Roemer             | 4%   | 1%       |
| Sybrand Buma             | 4%   | 4%       |
| Jesse Klaver             | 4%   | 0%       |
| Ahmed Aboutaleb          | 3%   | 1%       |
| Diederik Samsom          | 2%   | 3%       |
| Gert-Jan Segers          | 1%   | 0%       |
| Henk Krol                | 1%   | 0%       |
| Kees van der Staaij      | 1%   | 0%       |
| Marianne Thieme          | 1%   | 0%       |
| Jacques Monasch          | 1%   | 0%       |
| Jan Roos                 | 1%   |          |
| Iemand anders, namelijk: | 1%   | 0%       |
| Thierry Baudet           | 0%   |          |
| Tunahan Kuzu             | 0%   |          |
| Joram van Klaveren       | 0%   | 0%       |
| Pia Dijkstra             | 0%   | 0%       |
| Maakt me niet uit        | 6%   |          |
| Weet ik niet             | 20%  | 14%      |

**Tabel 6b**

Op welke premier hoopt u? Naar partij van eerste voorkeur.

|                     | HOOP<br>TOTAAL | VVD | PVDA | PVV | SP  | CDA | D66 | CU  | GL  | SGP | PVDD | 50+ |
|---------------------|----------------|-----|------|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|------|-----|
| Mark Rutte          | 21%            | 87% | 12%  | 7%  | 3%  | 32% | 11% | 18% | 6%  | 13% | 2%   | 18% |
| Geert Wilders       | 11%            | 1%  |      | 65% | 1%  | 1%  | 1%  |     | 0%  |     | 5%   | 5%  |
| Lodewijk Asscher    | 9%             | 1%  | 47%  | 2%  | 11% | 3%  | 11% | 7%  | 18% | 4%  | 13%  | 9%  |
| Alexander Pechtold  | 8%             | 2%  | 6%   | 2%  | 3%  | 8%  | 50% | 2%  | 13% |     | 14%  | 4%  |
| Emile Roemer        | 4%             |     |      | 2%  | 43% | 0%  | 0%  |     | 1%  |     | 10%  | 3%  |
| Sybrand Buma        | 4%             | 1%  |      | 5%  | 2%  | 34% | 0%  | 9%  | 1%  | 12% | 1%   | 11% |
| Jesse Klaver        | 4%             |     | 1%   | 0%  | 3%  | 0%  | 3%  | 6%  | 31% |     | 4%   | 2%  |
| Ahmed Aboutaleb     | 3%             | 0%  | 6%   | 0%  | 3%  | 1%  | 3%  | 5%  | 6%  |     | 10%  | 4%  |
| Diederik Samsom     | 2%             | 1%  | 12%  | 0%  | 1%  |     | 2%  | 1%  | 2%  |     |      |     |
| Gert-Jan Segers     | 1%             |     |      |     |     | 1%  |     | 17% | 0%  | 6%  |      | 0%  |
| Henk Krol           | 1%             |     |      | 1%  | 1%  | 0%  |     |     | 1%  |     |      | 6%  |
| Kees van der Staaij | 1%             |     |      | 0%  |     |     |     | 6%  |     | 43% |      |     |
| Marianne Thieme     | 1%             |     |      | 0%  | 2%  |     |     |     | 4%  | 1%  | 23%  | 0%  |
| Jacques Monasch     | 1%             |     | 1%   | 1%  | 1%  | 1%  |     |     |     |     |      | 2%  |
| Jan Roos            | 1%             |     |      | 1%  | 1%  |     |     |     |     |     | 1%   | 0%  |
| Thierry Baudet      | 0%             |     |      | 0%  |     |     |     |     |     |     |      |     |
| Tunahan Kuzu        | 0%             |     |      |     |     |     |     |     |     |     |      |     |
| van Klaveren        | 0%             |     |      |     |     |     |     |     |     |     |      |     |
| Pia Dijkstra        | 0%             |     |      | 0%  | 0%  |     | 1%  |     |     |     | 1%   | 1%  |
| Iemand anders       | 1%             | 2%  |      | 0%  | 1%  | 1%  | 1%  |     | 3%  | 3%  | 3%   | 0%  |
| Weet ik niet        | 20%            | 3%  | 11%  | 9%  | 18% | 8%  | 13% | 22% | 11% | 11% | 11%  | 23% |
| Maakte me niet uit  |                | 2%  | 5%   | 5%  | 6%  | 8%  | 4%  | 7%  | 4%  | 7%  | 1%   | 10% |

**Tabel 6c**

Welke premier verwacht u? Naar partij van eerste voorkeur.

|                     | VERWACHT | VVD | PVDA | PVV | SP  | CDA | D66 | CU  | GL  | SGP | PVDD | 50+ |
|---------------------|----------|-----|------|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|------|-----|
| Mark Rutte          | 56%      | 89% | 67%  | 28% | 40% | 59% | 73% | 58% | 68% | 59% | 46%  | 48% |
| Geert Wilders       | 10%      | 3%  | 1%   | 43% | 9%  | 2%  | 3%  |     | 3%  |     | 4%   | 8%  |
| Lodewijk Asscher    | 5%       | 2%  | 13%  | 2%  | 4%  | 5%  | 5%  | 9%  | 8%  | 7%  |      | 4%  |
| Alexander Pechtold  | 5%       | 1%  | 6%   | 2%  | 10% | 7%  | 13% | 11% | 3%  |     | 16%  | 4%  |
| Sybrand Buma        | 4%       | 1%  |      | 8%  | 8%  | 8%  |     | 7%  | 0%  | 7%  | 3%   | 13% |
| Diederik Samsom     | 3%       | 2%  | 1%   | 2%  | 3%  | 5%  | 1%  | 1%  | 2%  |     |      | 1%  |
| Emile Roemer        | 1%       |     |      | 2%  | 9%  |     | 0%  |     | 1%  |     |      | 2%  |
| Ahmed Aboutaleb     | 1%       | 0%  | 0%   |     |     | 2%  |     | 3%  |     |     | 5%   | 3%  |
| Gert-Jan Segers     | 0%       |     |      |     |     |     |     |     |     | 2%  |      |     |
| Jesse Klaver        | 0%       |     |      |     | 1%  |     |     |     | 2%  |     |      | 2%  |
| Henk Krol           | 0%       |     |      |     |     |     |     |     |     |     |      | 2%  |
| Kees van der Staaij | 0%       |     |      |     |     |     |     | 4%  |     | 4%  |      |     |
| Marianne Thieme     | 0%       |     |      | 0%  |     |     |     |     |     |     | 3%   |     |
| Jacques Monasch     | 0%       |     | 1%   | 0%  | 2%  |     |     |     |     |     |      |     |
| van Klaveren        | 0%       |     |      |     |     |     |     |     |     |     |      |     |
| Pia Dijkstra        | 0%       |     |      |     |     |     |     |     |     |     | 1%   |     |
| Jan Roos            |          |     |      |     |     |     |     |     |     |     |      |     |
| Thierry Baudet      |          |     |      |     |     |     |     |     |     |     |      |     |
| Tunahan Kuzu        |          |     |      |     |     |     |     |     |     |     |      |     |
| Iemand anders       | 0%       | 1%  |      |     |     |     |     |     | 0%  |     |      |     |
| Weet ik niet        | 14%      | 3%  | 11%  | 12% | 14% | 12% | 4%  | 7%  | 13% | 20% | 23%  | 13% |

## Politieke interesse en nieuwsmedia

**Tabel 7**

In welke mate bent u geïnteresseerd in politieke onderwerpen?

|                           | SEKSE |       | LEEFTIJD |       |       |     | OPLEIDING |                |      | TOTAAL |
|---------------------------|-------|-------|----------|-------|-------|-----|-----------|----------------|------|--------|
|                           | man   | vrouw | 18-34    | 35-49 | 49-65 | 65+ | laag      | midde<br>lbaar | Hoog |        |
| Zeer geïnteresseerd       | 29%   | 12%   | 16%      | 17%   | 25%   | 24% | 14%       | 18%            | 34%  | 21%    |
| Redelijk geïnteresseerd   | 48%   | 43%   | 38%      | 43%   | 47%   | 53% | 46%       | 46%            | 44%  | 46%    |
| Een beetje geïnteresseerd | 17%   | 33%   | 30%      | 31%   | 23%   | 18% | 27%       | 27%            | 18%  | 25%    |
| Niet geïnteresseerd       | 5%    | 12%   | 16%      | 9%    | 5%    | 5%  | 12%       | 9%             | 3%   | 8%     |

**Tabel 8**

In hoeverre volgt u het nieuws rondom de Tweede Kamerverkiezingen van maart 2017?

|               | TOTAAL |
|---------------|--------|
| Op de voet    | 10%    |
| Vrij goed     | 38%    |
| Enigszins     | 42%    |
| Helemaal niet | 11%    |

**Tabel 9a**

Nieuwsmedia naar partij van eerste voorkeur

| PARTIJ VAN 1STE VOORKEUR:                       | TOTAAL | VVD | PVDA | PVV | SP  | CDA | D66 | CU  | GL  | SGP | PVDD | 50+ |
|-------------------------------------------------|--------|-----|------|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|------|-----|
| <b>TV</b>                                       |        |     |      |     |     |     |     |     |     |     |      |     |
| NOS Journaal                                    | 74%    | 83% | 86%  | 64% | 75% | 84% | 79% | 76% | 78% | 60% | 72%  | 89% |
| RTL Nieuws                                      | 42%    | 47% | 28%  | 56% | 40% | 31% | 31% | 22% | 36% | 9%  | 40%  | 45% |
| Nieuwsuur                                       | 35%    | 36% | 52%  | 29% | 41% | 46% | 47% | 35% | 44% | 15% | 35%  | 49% |
| EenVandaag                                      | 33%    | 37% | 47%  | 30% | 39% | 43% | 33% | 24% | 35% | 12% | 30%  | 48% |
| De Wereld Draait Door                           | 30%    | 33% | 44%  | 20% | 34% | 29% | 39% | 17% | 50% | 6%  | 38%  | 28% |
| Pauw                                            | 26%    | 28% | 46%  | 19% | 35% | 29% | 30% | 12% | 31% | 13% | 20%  | 36% |
| RTL Late Night                                  | 25%    | 32% | 17%  | 26% | 21% | 26% | 22% | 14% | 22% | 11% | 23%  | 28% |
| Hart van Nederland                              | 19%    | 14% | 12%  | 28% | 23% | 16% | 12% | 21% | 7%  | 11% | 15%  | 24% |
| Editie NL                                       | 13%    | 11% | 9%   | 20% | 19% | 8%  | 9%  | 2%  | 5%  | 3%  | 16%  | 13% |
| Anders                                          | 3%     | 4%  | 3%   | 4%  | 1%  | 2%  | 4%  | 6%  | 4%  | 1%  | 2%   | 0%  |
| Ik volg het nieuws wel, maar niet via t.        | 8%     | 4%  | 3%   | 8%  | 9%  | 3%  | 7%  | 14% | 5%  | 31% | 11%  | 3%  |
| PARTIJ VAN 1STE VOORKEUR:                       | Totaal | VVD | PvdA | PVV | SP  | CDA | D66 | CU  | GL  | SGP | PvdD | 50+ |
| <b>KRANTEN</b>                                  |        |     |      |     |     |     |     |     |     |     |      |     |
| Een regionale krant                             | 27%    | 30% | 39%  | 22% | 35% | 36% | 28% | 20% | 18% | 10% | 21%  | 41% |
| Huis-aan-huiskrant                              | 19%    | 17% | 16%  | 21% | 23% | 16% | 17% | 22% | 12% | 23% | 13%  | 22% |
| Telegraaf                                       | 18%    | 28% | 5%   | 36% | 13% | 14% | 7%  | 6%  | 4%  | 8%  | 7%   | 31% |
| Algemeen Dagblad                                | 17%    | 24% | 15%  | 19% | 16% | 26% | 16% | 6%  | 10% | 6%  | 16%  | 22% |
| De Volkskrant                                   | 14%    | 10% | 39%  | 4%  | 11% | 11% | 30% | 6%  | 36% | 0%  | 23%  | 6%  |
| NRC Handelsblad                                 | 8%     | 11% | 16%  | 3%  | 4%  | 6%  | 18% | 2%  | 13% | 2%  | 7%   | 1%  |
| Metro                                           | 8%     | 5%  | 5%   | 12% | 6%  | 6%  | 7%  | 10% | 7%  | 3%  | 13%  | 9%  |
| Trouw                                           | 4%     | 4%  | 6%   | 2%  | 2%  | 11% | 5%  | 19% | 10% | 2%  | 4%   | 2%  |
| Financieel Dagblad                              | 3%     | 7%  | 1%   | 4%  | 1%  | 2%  | 3%  | 1%  | 4%  | 0%  | 3%   | 2%  |
| Nederlands Dagblad                              | 2%     | 1%  | 0%   | 1%  | 0%  | 1%  | 1%  | 21% | 0%  | 4%  | 6%   | 1%  |
| Reformatorisch Dagblad                          | 2%     | 0%  | 1%   | 0%  | 0%  | 3%  | 0%  | 9%  | 0%  | 67% | 0%   | 0%  |
| Anders                                          | 5%     | 4%  | 9%   | 3%  | 7%  | 4%  | 5%  | 6%  | 7%  | 0%  | 7%   | 4%  |
| Ik volg het nieuws wel, maar niet via de krant. | 24%    | 18% | 11%  | 29% | 26% | 15% | 21% | 20% | 26% | 13% | 24%  | 21% |

**Tabel 9b**

Nieuwsmedia naar partij van eerste voorkeur

| PARTIJ VAN 1STE VOORKEUR:                              | TOTAAL | VVD | PVDA | PVV | SP  | CDA | D66 | CU  | GL  | SGP | PVDD | 50+ |
|--------------------------------------------------------|--------|-----|------|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|------|-----|
| <b>WEBSITES</b>                                        |        |     |      |     |     |     |     |     |     |     |      |     |
| Nu.nl                                                  | 47%    | 54% | 37%  | 46% | 41% | 39% | 55% | 49% | 50% | 40% | 47%  | 35% |
| Nos.nl                                                 | 36%    | 37% | 42%  | 27% | 36% | 40% | 46% | 34% | 50% | 52% | 23%  | 32% |
| Facebook                                               | 27%    | 27% | 19%  | 30% | 25% | 23% | 23% | 14% | 24% | 18% | 33%  | 22% |
| Telegraaf.nl                                           | 22%    | 30% | 11%  | 39% | 14% | 21% | 8%  | 8%  | 10% | 17% | 10%  | 29% |
| AD.nl                                                  | 19%    | 21% | 13%  | 27% | 19% | 19% | 17% | 11% | 9%  | 24% | 10%  | 16% |
| RTLNieuws.nl                                           | 12%    | 13% | 6%   | 18% | 10% | 6%  | 12% | 2%  | 18% | 2%  | 6%   | 17% |
| Volkscrant.nl                                          | 9%     | 7%  | 17%  | 4%  | 6%  | 6%  | 20% | 3%  | 25% | 0%  | 12%  | 2%  |
| Geenstijl.nl                                           | 5%     | 3%  | 2%   | 16% | 2%  | 2%  | 1%  | 1%  | 4%  | 0%  | 9%   | 1%  |
| Nrc.nl                                                 | 5%     | 7%  | 4%   | 2%  | 3%  | 3%  | 13% | 3%  | 11% | 0%  | 3%   | 0%  |
| Trouw.nl                                               | 3%     | 2%  | 3%   | 2%  | 2%  | 4%  | 4%  | 12% | 7%  | 2%  | 5%   | 1%  |
| Dagelijksestandaard.nl                                 | 1%     | 1%  | 0%   | 2%  | 0%  | 0%  | 0%  | 0%  | 1%  | 0%  | 2%   | 0%  |
| Fok.nl                                                 | 1%     | 0%  | 0%   | 4%  | 0%  | 0%  | 1%  | 0%  | 0%  | 0%  | 2%   | 0%  |
| Joop.nl                                                | 1%     | 0%  | 1%   | 2%  | 2%  | 1%  | 0%  | 0%  | 2%  | 0%  | 0%   | 0%  |
| NuJij.nl                                               | 1%     | 1%  | 1%   | 0%  | 1%  | 0%  | 0%  | 0%  | 0%  | 0%  | 0%   | 0%  |
| Tpo.nl (The Post online)                               | 1%     | 1%  | 1%   | 2%  | 0%  | 1%  | 0%  | 1%  | 2%  | 0%  | 2%   | 0%  |
| Jalta.nl                                               | 0%     | 0%  | 0%   | 0%  | 0%  | 0%  | 0%  | 0%  | 0%  | 0%  | 0%   | 0%  |
| JoostNiemoller.nl                                      | 0%     | 0%  | 0%   | 0%  | 0%  | 0%  | 0%  | 0%  | 0%  | 0%  | 0%   | 0%  |
| Anders                                                 | 9%     | 8%  | 6%   | 6%  | 14% | 7%  | 9%  | 6%  | 11% | 9%  | 11%  | 12% |
| Ik volg het nieuws wel, maar niet via websites of apps | 18%    | 15% | 27%  | 17% | 21% | 21% | 18% | 31% | 16% | 9%  | 24%  | 24% |



## Onderzoeksverantwoording

De vragenlijst kon worden ingevuld van donderdag 17 november tot en met maandag 21 november 2016. Aan dit onderzoek namen 2.890 Nederlanders van 18 jaar en ouder deel. Het grootste deel van de deelnemers is afkomstig uit het I&O Research Panel (96%). De overige deelnemers (4%) zijn via PanelClix benaderd voor dit onderzoek.

De onderzoeksresultaten zijn na herweging op geslacht, leeftijd, provincie en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2012 representatief voor alle Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard.

### I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). De respondenten hebben geen financiële vergoeding gehad voor hun aanmelding voor het panel. Ook voor deelname aan dit onderzoek kregen respondenten uit het I&O Research Panel geen vergoeding.

### I&O Research

I&O Research is een maatschappelijk betrokken bureau voor beleids- en marktonderzoek. Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties. I&O Research is de laatste jaren gegroeid tot het achtste marktonderzoeksbureau van Nederland. In de sector 'overheid & onderwijs' is I&O Research de nummer 1 (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA). I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001- en ISO 20252-gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 26362-gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.